

ANALIZA BROJA I STRUKTURE POSLOVNIH SUBJEKATA U CRNOJ GORI PO OPŠTINAMA

2012

Sadržaj:

UVOD.....	2
1. BROJ POSLOVNIH SUBJEKATA U CRNOJ GORI	3
Tabela br 1 : Ukupan broj poslovnih subjekata po opštinama	3
2. STRUKTURA POSLOVNIH SUBJEKATA	4
2.1 Po obliku organizovanja	4
2.2 Po obliku svojine	5
Tabela br. 2: Oblici svojine.....	5
2.3 Po sektorima	6
Tabela br. 3 : Podjela poslovnih subjekata po sektorima	6
Tabela br. 4 : Podjela poslovnih subj. po sek. za 2009.godinu	7
Tabela br. 5 : Podjela poslovnih subj. po sek. za 2010.godinu	8
Tabela br. 6 : Podjela poslovnih subj. po sek. za 2011. godinu	9
2.4 Po klasi veličine	10
Tabela br. 7 : Podjela poslovnih subjekata po klasi veličine.....	10
Tabela br. 8 : Podjela poslovnih subj. po klasi veličine po opštinama.....	11
3. METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA STATISTIČKOG BIZNIS REGISTRA (SBR-a).....	13

UVOD

Ovom analizom razmatraju se poslovni subjekti koji svoju djelatnost obavljaju na teritoriji Crne Gore. Analizom se obuhvataju aktivni poslovni subjekti, a to su subjekti koji u posmatranoj godini obavljaju određenu djelatnost, imaju zaposlene radnike i ostvaruju određeni promet. Nasuprot njima, registrovani poslovni subjekti, postoje u evidenciji kao pravne jedinice, ali tek prvim prikazivanja broja zaposlenih i prvog ostvarenog prometa, postaju stvarno aktivni, a samim tim i predmet praćenja kao statističke jedinice.

U ovoj analizi se sagledava stanje poslovnih subjekata Crne Gore po opštinama, u 2011, 2010. i 2009. godini. Kroz posmatranje strukture poslovnih subjekata po obliku organizovanja, po obliku svojine, po sektorima i po klasi veličine, ova analiza teži da što jednostavnije i što jasnije prikaže sliku poslovnih subjekata u svim opštinama u Crnoj Gori.

Izvor za prikupljanje prikazanih podataka u ovoj analizi je statistički biznis registar. On se koristi isključivo u statističke svrhe i osnova je za sprovođenje svih statističkih istraživanja koja kao izvještajnu jedinicu prate preduzeća, njihove djelove kao i preduzetnike. U registar se evidentiraju sve promjene uz različitu periodiku ažuriranja, što pojednostavljuje put ka dobijanju pravovremenih podataka.

Kao eksterni izvori za ažuriranje registra koriste se podaci iz Poreske uprave, Centralnog registra privrednih subjekata kao i podaci dobijeni od poslovnih i granskih udruženja. Veoma važan izvor predstavljaju i statistička istraživanja koja povratnim informacijama doprinose poboljšanju kvaliteta podataka u ovom registru.

1. BROJ POSLOVNIH SUBJEKATA U CRNOJ GORI

Broj poslovnih subjekata u Crnoj Gori na kraju 2011. godine je iznosio 21 127, što predstavlja porast od 8,9% u odnosu na 2010. godinu i porast od 4,1% u odnosu na 2009. godinu.

Najveći broj poslovnih subjekata u 2011. godini je zabilježen u Podgorici i iznosi 7 042, što predstavlja 33,3% od ukupnog broja poslovnih subjekata, dok je najmanje u Šavniku, 15 poslovnih subjekata.

Tabela br. 1: Ukupan broj poslovnih subjekata po opštinama

OPŠTINA	2009	2010	2011
Andrijevica	73	51	50
Bar	1 911	1 876	2 085
Berane	599	476	465
Bijelo Polje	1 074	991	1 073
Budva	2 096	2 058	2 294
Cetinje	542	514	558
Danilovgrad	349	318	308
Herceg Novi	1 756	1 685	1 808
Kolašin	161	134	144
Kotor	959	855	967
Mojkovac	141	121	119
Nikšić	1 408	1 332	1 563
Plav	100	95	98
Pljevlja	668	500	479
Plužine	28	25	29
Podgorica	6 417	6 390	7 042
Rožaje	455	457	404
Šavnik	17	17	15
Tivat	605	597	614
Ulcinj	843	818	911
Žabljak	92	88	101
Ukupno	20 294	19 398	21 127

Iz tabele br. 1 zaključuje se da je najveći procentualni rast broja poslovnih subjekata zabilježen u Nikšiću i iznosi 17,3% u odnosu na 2010. godinu, a 11% u odnosu na 2009. godinu, dok je najveći rast broja poslovnih subjekata zabilježen u Podgorici, koji sa 652 novih poslovnih subjekata predstavlja rast od 10,2% u odnosu na 2010. godinu.

2. STRUKTURA POSLOVNIH SUBJEKATA

Struktura poslovnih subjekata može se posmatrati po više osnova: oblik obavljanja djelatnosti, oblik svojine, pripadnost sektorima djelatnosti kao i po klasifikaciji.

2.1 Oblik obavljanja djelatnosti

Oblici obavljanja djelatnosti su privredna društva i drugi oblici određeni zakonom o privrednim društvima Crne Gore.¹

Jednočlana i višečlana društva sa ograničenom odgovornošću čine preko 80% ukupnog broja poslovnih subjekata, u sve tri analizirane godine.

Najveći rast broja poslovnih subjekata zabilježen je kod jednočlanih društava sa ograničenom odgovornošću koji u odnosu na 2010. godinu iznosi 12,8% i 10% u odnosu na 2009. godinu.

U 2011. godini zabilježen je pad broja ortačkih društava za 16,6% u odnosu na 2010. godinu i pad od 21,8% u odnosu na 2009. godinu. Najveći pad broja poslovnih subjekata zabilježen je kod akcionarskih društava i on je u odnosu na 2010. godinu iznosio 14,7%, a čak 42,1% u odnosu na 2009. godinu.

2.2 Oblik svojine

Po obliku svojine poslovni subjekti se djela na one koji pripadaju nekom od sljedećih oblika i to:

Tabela br. 2: Oblici svojine

	OZNAKA	ŠIFRA
a)	Privatna svojina	2
b)	Zadružna svojina	3
c)	Dva ili više oblika svojine	4
d)	Državna svojina	5

¹ "Sl. list RCG", br. 06/02

Analizom strukture poslovnih subjekata, na ukupnom nivou, primjećuje se da je preko 95% poslovnih subjekata u privatnom vlasništvu i da je broj poslovnih subjekata koji pripadaju obliku privatne svojine porastao za 7,1% u odnosu na 2010. godinu, odnosno za 2,5% u odnosu na 2009. godinu.

Ono što je važno istaći jeste da su državna svojina i subjekti bez naznačenog oblika svojine isključeni iz ove analize budući da one obavljaju privrednu djelatnost i nisu predmet posmatranja statističkog biznis registra.

Porast broja poslovnih subjekata u privatnoj svojini u Podgorici iznosi 9,5% u odnosu na 2009. godinu, odnosno 9,8% u odnosu na 2010. godinu. Procentualni porast broja poslovnih subjekata u privatnoj svojini u Budvi je 7,2% u odnosu na 2009. godinu.

Što se tiče poslovnih subjekata sa dva ili više oblika, trend pada postoji u svim opštinama. Njihov broj se smanjio za 62% u odnosu na 2009. godinu.

Najveći pad poslovnih subjekata u privatnoj svojini je zabilježen u Pljevljima i on predstavlja smanjenje od 32,2% u odnosu na 2009. godinu. U Beranama taj pad iznosi 28,8% u odnosu na 2009. godinu.

2.3. Po sektorima djelatnosti

Obuhvataju se svi aktivni poslovni subjekti koji svoju djelatnost obavljaju u sektorima:

Tabela br.3: Podjela poslovnih subjekata po sektorima

ŠIFRA	NAZIV
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo
B	Vađenje ruda i kamena
C	Prerađivačka industrija
D	Snabdijevanje električnom energijom
E	Snabdijevanje vodom
F	Građevinarstvo
G	Trgovina na veliko i na malo, popravka mot. voz. i motocikala
H	Saobraćaj i skladištenje
I	Usluge pružanja smještaja i hrane
J	Informisanje i komunikacije
K	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja

L	Poslovanje nekretninama
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
O	Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje
P	Obrazovanje
Q	Zdravstvo i socijalna zaštita
R	Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti
S	Ostale uslužne djelatnosti
T	Djelatnost domaćinstva kao poslodavca
U	Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela

U 2009. godini broj poslovnih subjekata iz sektora "trgovina na veliko i na malo", u ukupnom broju poslovnih subjekata u Crnoj Gori učestvovao je sa 43,7%, "saobraćaj i skladištenje" sa 9,6%, "snabdijevanje električnom energijom" sa 9,5%, na ukupnom nivou. Najveća koncentracija poslovnih subjekata bilježi se upravo na ovim sektorima i uglavnom sve opštine prate ovaj trend.

Tabela br. 4: Podjela poslovnih subjekata po opštinama i po sektorima za 2009. godinu²

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	UKUPNO
Andrijevića	3	0	0	10	0	0	45	3	7	0	1	2	2	0	0	0	0	73
Bar	2	5	3	108	2	140	768	200	356	3	227	3	0	10	83	0	1	1911
Berane	5	1	2	90	1	21	329	38	71	1	19	3	0	3	15	0	0	599
Bijelo Polje	38	0	0	180	0	56	449	75	188	2	48	6	1	4	27	0	0	1074
Budva	4	4	2	85	1	275	618	430	162	5	434	3	2	4	67	0	0	2096
Cetinje	2	1	3	70	0	20	290	24	69	2	38	3	0	4	16	0	0	542
Danilovgrad	11	1	0	60	2	28	162	14	30	1	23	3	0	3	11	0	0	349
Herceg Novi	6	7	1	119	0	164	641	277	120	11	331	3	6	13	56	1	0	1756
Kolašin	6	0	0	17	2	1	67	28	18	0	17	1	0	2	2	0	0	161
Kotor	5	8	3	58	1	91	339	103	64	4	249	2	2	4	26	0	0	959
Mojkovac	3	0	0	33	0	9	61	11	14	0	2	1	1	1	5	0	0	141
Nikšić	25	4	7	189	1	110	741	72	98	5	114	3	2	3	34	0	0	1408
Plav	4	0	2	12	0	4	54	11	3	0	3	4	0	1	2	0	0	100
Pljevlja	13	0	4	73	0	30	321	63	99	2	23	3	1	3	33	0	0	668
Plužine	3	1	0	4	0	0	9	5	3	0	1	1	0	1	0	0	0	28
Podgorica	34	2	22	545	17	481	3146	358	309	110	1056	16	19	21	262	0	19	6417
Rožaje	18	0	1	139	0	35	162	28	37	0	23	4	2	2	4	0	0	455

²Napomena: tabela za 2009. godinu je rađena po klasifikaciji NKD 96

Šavnik	2	0	0	1	3	1	9	0	0	0	1	0	0	0	0	0	17	
Tivat	1	0	1	54	1	72	243	57	36	0	116	2	0	4	18	0	605	
Ulcinj	2	1	2	71	0	45	382	140	119	0	61	2	0	2	16	0	843	
Žabljak	1	0	0	14	1	6	37	18	6	0	5	1	0	1	2	0	92	
UKUPNO	188	35	53	1932	32	1589	8873	1955	1809	146	2792	66	38	86	679	1	20	20294

U Bijelom Polju, u 2009. godini, u sektoru "poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo", bilo je 38 poslovnih subjekata, što predstavlja 20,2% ukupnog broja poslovnih subjekata aktivnih u ovom sektoru. Iste godine, u oblasti "građevinarstva" prvo mjesto zauzimala je Podgorica sa 481 poslovna subjekata, što čini 30,2%, zatim slijedi opština Budva, sa učešćem od 17,3%, ukupnog broja subjekata iz sektora građevinarstva.

Značajno je naglasiti, da i pored pada u broju poslovnih subjekata u 2010. godini u odnosu na 2009. godinu, u tri najveća sektora nije bilo značajnih odstupanja.

U 2010. godini sektor "trgovina na veliko i na malo" učestvuje sa 43,1%, "saobraćaj i skladištenje" sa 9,9%, dok "snabdijevanje električnom energijom" sa 8,9%, na ukupnom nivou.

Tabela br. 5: Podjela poslovnih subjekata po opštinama i po sektorima za 2010. godinu³

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	UKUPNO
Andrijevica	1	0	0	7	0	0	32	1	6	0	1	2	1	0	0	0	0	51
Bar	2	5	3	98	2	138	758	193	354	3	225	3	0	10	81	0	1	1876
Berane	5	1	2	77	1	21	254	29	45	1	20	3	0	3	14	0	0	476
Bijelo Polje	26	0	0	140	0	51	428	74	186	2	47	6	1	4	26	0	0	991
Budva	4	3	2	84	1	268	603	429	160	4	427	3	2	4	64	0	0	2058
Cetinje	2	0	2	59	0	20	278	24	69	2	37	3	0	4	14	0	0	514
Danilovgrad	8	1	0	49	2	28	148	13	30	0	24	2	0	3	10	0	0	318
Herceg Novi	6	7	1	114	0	159	602	267	117	11	324	3	6	13	54	1	0	1685
Kolašin	4	0	1	13	2	0	51	26	15	0	17	1	0	2	2	0	0	134
Kotor	5	5	3	49	1	80	285	94	53	4	246	2	2	3	23	0	0	855
Mojkovac	3	0	0	27	0	9	52	8	13	0	2	1	1	1	4	0	0	121
Nikšić	20	4	6	170	1	107	708	70	97	5	109	3	2	1	29	0	0	1332
Plav	2	0	3	9	0	4	54	10	3	0	3	4	0	1	2	0	0	95
Pljevlja	10	0	3	65	0	23	240	47	53	2	21	3	1	2	30	0	0	500
Plužine	2	1	0	3	0	0	8	4	3	0	1	2	0	1	0	0	0	25
Podgorica	30	2	24	504	14	516	3043	392	320	106	1106	15	19	19	265	0	15	6390
Rožaje	18	0	1	138	0	36	165	31	34	0	23	4	2	2	3	0	0	457
Šavnik	2	0	0	1	3	1	9	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	17

³Napomena: tabela za 2010. godinu je rađena po klasifikaciji NKD 96.

Tivat	1	0	1	51	1	73	242	56	35	0	113	2	0	4	18	0	0	597
Ulcinj	2	1	1	66	0	43	372	137	117	0	59	2	0	2	16	0	0	818
Žabljak	1	0	0	12	1	6	37	16	6	0	5	1	0	1	2	0	0	88
UKUPNO	154	30	53	1 736	29	1 583	8 369	1 921	1 716	140	2 811	65	37	80	657	1	16	19 398

Najveće smanjenje broja poslovnih subjekata u 2010. godini u odnosu na 2009. godinu, se bilježi kod sektora „eksteritorijalne organizacije i tijela“ (smanjenje od 20%) „poljoprivreda, šumarstvo i vodoprivreda“ (smanjenje od 18,1%) i „ribarstvo“ (smanjenje od 14,3%). Jedino sektor „poslovni sa nekretnima, iznajmljivanje“, zabilježio je porast od 0,7% u 2010. godini u odnosu na 2009. godinu.

Smanjenje u sektoru „poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede“, (2010. u odnosu na 2009. godinu) zabilježeno je u devet opština: Andrijevica, Bijelo Polje, Danilovgrad, Kolašin, Nikšić, Plav, Pljevlja, Plužine i Podgorica.

U 2011. godini broj poslovnih subjekata je rastao skoro u svim opštinama. Vidljive su manje oscilacije po opštinama tokom godina, međutim treba napomenuti da je došlo do izmjene klasifikacije djelatnosti, te da je moguće da se razlike pojave iz tog razloga. Npr. "vađenje rude i kamena" se po klasifikaciji NKD 96 vodilo u sektoru (C), dok se po klasifikaciji KD 2010 nalazi u sektoru(B).⁴

Tabela br. 6: Podjela poslovnih subjekata po opštinama i po sektorima za 2011. godinu.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	UKUPNO
Andrijevica	2	0	7	0	0	0	28	5	4	0	0	0	1	0	2	1	0	0	0	0	0	50
Bar	8	3	89	1	2	152	829	334	232	26	2	91	110	72	3	1	8	24	96	1	1	2 085
Berane	6	2	75	1	0	22	258	33	30	2	1	0	15	3	3	0	3	8	3	0	0	465
Bijelo Polje	33	2	139	0	0	59	455	188	85	15	2	2	38	7	6	1	1	9	31	0	0	1 073
Budva	8	1	90	1	1	326	670	94	450	31	8	204	199	129	3	2	4	28	45	0	0	2 294
Cetinje	3	2	66	0	0	21	288	69	28	12	1	8	20	18	3	0	3	4	12	0	0	558
Danilovgrad	8	0	51	1	1	36	132	27	17	3	0	2	18	3	3	0	0	2	4	0	0	308
H.Novi	14	2	122	0	2	210	597	88	301	33	13	125	154	55	3	6	10	19	53	1	0	1 808
Kolašin	4	0	16	1	1	7	48	6	35	1	0	4	10	8	1	0	0	1	1	0	0	144
Kotor	10	5	52	1	0	84	343	38	109	13	5	125	102	44	2	2	2	12	18	0	0	967
Mojkovac	2	0	26	0	1	8	54	10	10	1	0	1	1	3	1	1	0	0	0	0	0	119
Nikšić	26	8	178	1	4	117	856	90	90	21	7	6	81	30	4	2	1	18	23	0	0	1 563
Plav	2	2	7	0	0	5	52	5	12	1	0	0	4	0	4	0	0	2	2	0	0	98
Pljevlja	10	1	60	0	0	23	229	50	49	4	2	1	9	5	3	1	1	5	26	0	0	479
Plužine	3	0	3	0	0	0	10	1	6	0	0	0	1	1	2	0	0	2	0	0	0	29
Podgorica	32	25	481	17	17	599	3230	248	493	265	96	166	822	182	17	20	22	85	210	1	14	7 042

⁴Napomena: klasifikacija NKD 96 se nalazi u prilogu 1.

Rožaje	14	1	117	0	1	37	136	40	30	2	0	0	11	5	4	2	1	1	2	0	0	404
Šavnik	1	0	1	1	2	1	7	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	15
Tivat	2	1	49	0	3	84	226	25	66	5	0	30	62	32	2	0	2	8	17	0	0	614
Ulcinj	4	1	68	0	1	55	397	102	165	14	0	21	33	23	2	0	0	4	21	0	0	911
Žabljak	0	0	12	0	1	8	35	3	28	1	0	2	2	6	1	0	0	2	0	0	0	101
UKUPNO	192	56	1709	25	37	1854	8880	1456	2241	450	137	788	1694	626	69	39	58	234	564	3	15	21 127

2.4 Po klasi veličine

Za klasifikaciju preduzeća po veličini koristi se godišnji prosjek broja zaposlenih, a ne zaposlenost na određeni datum, kao i ostvareni profit i raspoloživa aktiva na godišnjem nivou.

Tabela br. 7: Podjela poslovnih subjekata po klasi veličine

KLASA	OZNAKA	ZAPOSLENIH	PROMET	AKTIVA
1	Mala preduzeća	OD 1 DO 49	< 10 000 000 €	< 10 000 000 €
2	Srednja preduzeća	OD 50 DO 249	OD 10 000 000 € DO 50 000 000 €	OD 10 000 000 € DO 43 000 000 €
3	Velika preduzeća	> 250	> 50 000 000 €	> 43 000 000 €

Tabelom 8. prikazuje se broj malih, srednjih i velikih preduzeća 2009. 2010. i 2011. godine. Broj malih preduzeća povećao se u 2011. godini i na nešto je višem nivou nego 2009. godine.

Najveći pad broja malih preduzeća 2011. godine u odnosu na 2009. godinu zabilježen je u Andrijevici i iznosi 31,5%. Takođe, značajan pad broja malih preduzeća zabilježen je i u Pljevljima, gdje smanjenje od 180 malih preduzeća u odnosu na 2009. godinu predstavlja pad od 27,5%. Najveći procentualni rast u klasi malih preduzeća bilježi se u Nikšiću, i iznosi 12,3% u odnosu na 2009. godinu i 18% u odnosu na 2010. godinu.

U klasi srednjih preduzeća, najveći pad je zabilježen u Nikšiću, naime smanjenje od 13 preduzeća u odnosu na 2009. godinu označava pad od 40,6%. Rast kod srednjih preduzeća je zabilježen u Herceg Novom i u Ulcinju.

Iako na ukupnom nivou bilježimo pad velikih preduzeća u 2010. godini u odnosu na 2009. godinu, njihov broj se u 2011. godini povećava. U Podgorici, sa 27 preduzeća koliko ih je bilo u 2009. godini na 28 preduzeća u 2011. godini, uz napomenu da je ovaj porast naročito značajan ukoliko se uzima u obzir to da je na kraju 2010. godine bilo 24 velikih preduzeća.

Tabela br. 8: Podjela poslovnih subjekata po klasi veličine i po opštinama

OPŠTINA	MALA			SREDNJA			VELIKA		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Andrijevica	73	51	50	0	0	0	0	0	0
Bar	1 887	1 844	2 068	20	18	16	4	3	1
Berane	590	471	460	9	7	5	0	0	0
Bijelo Polje	1 059	983	1 066	13	9	6	2	0	1
Budva	2 076	2 042	2 275	18	14	14	2	4	5
Cetinje	535	509	556	6	5	2	1	0	0
Danilovgrad	343	312	302	6	6	6	0	0	0
Herceg Novi	1 734	1 666	1 788	16	15	16	6	4	4
Kolašin	156	134	144	5	1	0	0	0	0
Kotor	946	845	958	11	9	7	2	1	2
Mojkovac	139	119	118	2	2	1	0	0	0
Nikšić	1 371	1 305	1 540	32	22	19	5	5	4
Plav	98	94	97	2	1	1	0	0	0
Pljevlja	654	494	474	11	6	4	3	1	1
Plužine	25	24	27	3	2	2	0	0	0
Podgorica	6 255	6 259	6 884	135	109	130	27	24	28
Rožaje	450	457	403	4	1	1	1	0	0
Šavnik	16	16	15	1	1	0	0	0	0
Tivat	598	591	608	7	6	5	0	0	1
Ulcinj	838	816	906	5	2	5	0	0	0
Žabljak	90	86	99	2	2	2	0	0	0
UKUPNO	19 933	19 118	20 838	308	238	242	53	42	47

Smanjenje broja velikih preduzeća u Baru predstavlja pad od 75%.

Nasuprot tome, rast sa dva na pet velikih preduzeća u Budvi predstavlja porast od 150% što je ujedno i najveći procentualni porast među velikim preduzećima.

3. METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA STATISTIČKOG BIZNIS REGISTRA (SBR-a)

Značaj i potrebe za Statističkim Biznis Registrom (SBR-om)

Uredbom Vlade Republike Crne Gore br. 02-164 koja je objavljena u Službenom listu br. 4/2001 stvoreni su uslovi za uvođenje Statističkog Biznis Registra u statistički sistem, a sve to u skladu sa potrebom za usklađivanjem statističkog sistema naše zemlje sa statističkim sistemima zemalja Evropske Unije, jer je SBR značajan segment u sistemu statističkih istraživanja (Da bi se postigao zadovoljavajući nivo dosljednosti i uporedivosti statistike neophodan je neki oblik standardizacije registara, zato je donešena Uredba savjeta o statističkim biznis registrima – EEC No 2186/93 od 22. jula 1993. god.).

Statistički biznis registar je pouzdan izvor podataka o populaciji i demografiji poslovnih subjekata. On služi kao okvir za uzimanje uzoraka za sva istraživanja poslovnih statistika u okviru nacionalnog statističkog sistema, obezbijeduje bazu iz koje se uzimaju adresni podaci za slanje upitnika u statističkim istraživanjima, itd. Jedan takav registar se smatra sistemom koji pretvara podatke iz administrativnih izvora u podatke pogodne za statističku upotrebu. Značaj statističkog biznis registra je i u tome da je on ažuran dosije koji sadrži sve statističke jedinice koje su aktivne na teritoriji Crne Gore, koje ostvaruju prihode i koje posjeduju relevantne statističke i administrativne atribute.

Ciljevi SBR-a

Osnovni ciljevi postojanja SBR-a su da obuhvati što je više moguće od nacionalne ekonomske aktivnosti, da pomaže unaprijeđenju efikasnosti nacionalnog statističkog sistema i da služi kao osnovni izvor podataka za veliki broj statističkih istraživanja u okviru nacionalnog statističkog sistema.

Principi SBR-a

SBR u skladu sa postavljenim ciljevima projektovan je na utvrđenim osnovnim principima povjerljivosti, sveobuhvatnosti, ažurnosti i racionalnosti.

Predmet SBR-a

Predmet ovog registra su aktivni poslovni subjekti koji u posmatranoj godini obavljaju određenu djelatnost, imalju zaposlene radnike i ostvaruju određeni promet.

Jedinice koje se prate u okviru Statističkog biznis registra su :

Pravna jedinica i

Statističke jedinice: preduzeće, lokalna jedinica i grupa preduzeća.

Pravna jedinica

Pravna jedinica, sama, ili u kombinaciji sa ostalim pravnim jedinicama predstavlja pravnu osnovu za jednu od najvažnijih statističkih jedinica, a to je preduzeće. Ona nije direktno statistička jedinica, ali izvršava potpuno ili djelimično proizvodnu aktivnost i upotrebljava se da bi se konstituisalo preduzeće.

Administrativni izvori obezbjeđuju informacije o nastanku i postojanju pravnih jedinica, dok se za statističke jedinice može reći da su to "vještačke" jedinice koje, iako često predstavljaju realne ekonomske strukture, ne odgovaraju uvijek u potpunosti poznatim pravnim ili administrativnim jedinicama.

Preduzeće

Preduzeće je: organizaciona jedinica koja se bavi proizvodnjom robe i usluga, a koja uživa određen stepen autonomije u donošenju odluka, naročito pri raspodjeli svojih tekućih resursa. Preduzeće obavlja jednu ili više aktivnosti na jednoj ili više lokacija. Odnos između preduzeća i pravne jedinice je uređen u skladu sa definicijom: preduzeće odgovara pravnoj jedinici ili (najmanjoj) kombinaciji pravnih jedinica.

Lokalna jedinica

Lokalna jedinica je preduzeće ili dio preduzeća (radionica, fabrika, magacin, kancelarija, rudnik ili depo itd.) koji je smješten na geografski određenoj lokaciji. Na tom ili iz tog mjesta ekonomsku djelatnost obavlja, osim određenih izuzetaka, jedan ili više radnika (koji mogu biti zaposleni i u nepotpunom radnom vremenu) za jedno isto preduzeće.

Prethodno znači da su ovim registrom obuhvaćene osim jedinica koje obavljaju privrednu djelatnost i jedinice koje ne obavljaju privrednu djelatnost, ali koje su neophodne zbog statističkih istraživanja čiji su predmet posmatranja.

Prilikom klasifikovanja ovih jedinica rukovodi se kriterijumima koji su definisani Uredbom EEC br. 696/93 i to :

Pravni, računovodstveni ili organizacioni kriterijum;

Geografski kriterijum;

Kriterijum djelatnosti.

Izvori SBR-a

Izvori podataka za ažuriranje SBR-a podijeljeni su na eksterne i interne izvore. Eksterni izvori su administrativni izvori (Poreska Uprava, Centralni registar privrednih subjekata, Centralna banka i poslovna i granska udruženja), dok su interni izvori statistička istraživanja koja se koriste za ažuriranje ovog registra, kao i za uporedne analize sa podacima iz administrativnih izvora.

Klasa veličine se određuje na osnovu tri kriterijuma i to:

- broja zaposlenih,
- ostvarenog prometa i
- aktive.

Pravna lica, u smislu ovog zakona, razvrstavaju se na mala, srednja i velika, u zavisnosti od prosječnog broja zaposlenih, ukupnog prometa na godišnjem nivou i ukupne aktive.

U srednja pravna lica razvrstavaju se pravna lica koja na dan sastavljanja finansijskih iskaza ispunjavaju dva od tri sljedeća kriterijuma:

- da je prosječan broj zaposlenih u godini za koju se podnosi godišnji izveštaj od 50 do 250;
- da je ukupan promet na godišnjem nivou od 10 000 000 do 50 000 000 €;
- da je ukupna aktiva od 10 000 000 do 43 000 000 €.

Pravna lica čija su dva od tri kriterijuma niža od najnižih kriterijuma iz stava 2 člana 3 razvrstavaju se u mala pravna lica, a pravna lica čija su dva od tri kriterijuma viša od najviših kriterijuma iz stava 2 istog člana razvrstavaju se u velika pravna lica.

Prilog 1

Klasifikacija NKD 96: Podjela poslovnih subjekata po sektorima

ŠIFRA	NAZIV
A	Poljoprivreda, šumarstvo i vodoprivreda
B	Ribarstvo
C	Vađenje ruda i kamena
D	Prerađivačka industrija
E	Proizv. el. energije, gasa i vode
F	Građevinarstvo
G	Trgovina na veliko i na malo, opravka
H	Hoteli i restorani
I	Saobraćaj, skladištenje i veze
J	Finansijsko posredovanje
K	Poslovi sa nekretninama, iznajmljivanje
L	Državna uprava i soc. osiguranje
M	Obrazovanje
N	Zdravstveni i socijalni rad
O	Dr. komunalne, društvene i lične usluge
P	Domaćinstva sa zaposlenim licima
Q	Eksteritorijalne organizacije i tijela

Izdaje:

Zavod za statistiku Crne Gore (MONSTAT)

81000 Podgorica, IV Proleterske br.2

telefon (+382) 20 230-811, telefaks (+382) 20 230-814

Publikaciju pripremili zaposleni u ODSJEKU ZA REGISTRE

telefon: +382 20 230 969

e-mail: statistika@monstat.org